

J E L E N K Ö R.

52. szám.

Pest szombat junius 28dikán.

1834.

Foglalat: Magyar- és Erdélyország (fő RR. ülései; az erdélyi országgyűlés megnyitása jun. 20kán. Kinevezés. Trencsény tisztválasztása. A' pesti k. Egyetemenél jun. 25ke.) Anglia (az irlandi egyház-visszonyok felett a' felsőházban, 's némely indítványok fölött az alsóban vitatások jun. 12keig. Wellington beiktatási ünnepe. Spring-Rice és Sugden. Egyveleg.) Portugália (Miguel capitulatiója föltételei; Lissabonban máj. 28kán zajongás; d. Pedro nevezetes decretumai.) Franciaország (keleten tengerhadi készülétek; minister cselek a' követválasztásoknál 's a' t.) Belgium. Amerika (Riojaneiro, Mexico, Columbia, Buensayresből az érdekesb újabbak.) Keletindia (kereskedés.) Orosz-Olasz- és Törökország. Gabonaár. Pénzkelet.

MAGYAR- ÉS ERDELYORSZÁG.

Pozsony. Jun. 20kán tanácskozás alá vették a' fő RR. a' hozzájuk közelebb átküldött 's még egyesülést nem nyert fölírás-tárgybeli 9ik üzenetet, 's iránta, valamint a' RR. eddigi üzenetjeik okait ismétevezve fölhozák, úgy ők is már mondott ellenokaikat isméteztetni határozván, előbbi értelmük mellett maradtak. Ezután a' megyei törvényszék rendezését folytatván, 4ik §szban oda ütött a' határozás: hogy fizetési táblabírák ne szoríttassanak minden megyében négy számra, lehessenek többen is, négyen pedig a' legkisebb megyében is. Ezen táblabírák mint az orsz. küldöttségi munkálat javasla, a' főispánnak minden előleges conferentiára köteleztetése nélkül sértetlen fennmaradandó candidatioja következésében fognak a' megye RRei által választatni, 's nem lesznek örökösök, hanem minden 6dik évben időszakszerinti tisztujítás alá esendők; különben nem csak praeferenter (mint a' RR. akarák), hanem a' mennyire lehet, mindig birtos nemesek legyenek. Másnap e' §sznak második része, „a' tiszteletbeli táblabírákról“ kerülvén vitatás alá, ezekre nézve is közös javaslatá lón, hogy a' megyének terjedelme 's népességéhez képest 6 számnál többen is lehessenek; választatásuk pedig, mint a' fizetésbelieké, szinte tisztujító-széken minden 6ik esztendőben történjék, és szükségén felül is választassanak, hogy közülök az elnök mindenkor elegendő számban bihasson össze bírákat, 's a' netalán kihalandók általuk azonnal kipótoltathassanak. Valljon czélszerűbb lenne é ezeket is fizetéssel ellátni? a' vármegye, lakások, és nemesség vagyonságához képest intézendőnek, 's a' megyei rendezkedéshöz tartozónak nyilatkoztaték; úgy a' főispánok által szokásban levő táblabírák kineveztetése felőli intézkedés is más helyre halasztatott. A' fizetési táblabíráknál megkívántató általános tulajdonok, hogy t. i. feddhetetlen életűek, törvénytudók 's mennyire csak lehet vagyonosak legyenek, a' tiszteletbelieknél se hibázzanak; nem szükséges azonban hogy azon törvényszéknél ne ügyészkedhesenek, vagy privát hivatalokat ne viselhesse-

nek, mint a' fizetésbeliek. Előforduló szükséghez képest, folyamodás utján a' Fölség helybenhagyása mellett, a' megyei törvényszék több bíróságra is oszoihatik, kitűzött rendben 's megkívántató fizetési és tiszteletbeli táblabírák és megyei tisztviselők számában, ítélendő. — Junius 23kán a' fő RR. ugyan e' tárgyazatban továbbhaladván, a' megyei t. széknel, a' RR. szerkesztésbeli 6ik §szhoz képest, egy szolgabíró és eskütnök, jegyzőkönyv-vitelre és pörök előadására pedig, az orsz. küld. szerkesztésbeli 5ik §. szerint, szavazat nélküli jegyzők jelenlétét, határozzák; a' többit mellyek a' megyei rendezkedéshöz tartoznának, a' publ. politicumra halasztván. — 7ik §szban ítélet-hozhatásra megállapított a' 7 birói szám, hozzá tudván az elnököt is, legfelsőbb számnak pedig a' 13. — 8ik §. Szemléltre, végbehajtásokra 's egyéb birói foglalatosságokra kiküldésül elégségesnek látszatott egy táblabíró, szolgabíró és eskütt, vagy a' dologhoz képest egyedül e' két utóbbi. — 9 §. Törvényes határidőkben, mig dolog van, e' törvényszék mindennap üljön. — Ezután következett a' VIIIik 's VIII. cikk., első a' turo-polyai nemesek székéről, melly a' RR. szerkesztése szerint fogadtatott el; utóbbi a' praedialistákéről, mellyben a' kiváltságok és ősi szokás tekintetéből, a' fenálló törvényszéki mód a' pedaneus bíróságon kívül meghagyatni javasoltaték, kezdő 's fölviteli törvényszékül mint egyebütt 3 rendes bíróság-szám, a' megyei törvényszéknél ítélet-hozhatásra pedig 5 tag jelenléte határozatván. Kerületi ülésekben e' napokban folyvást a' Xik cikk. „az-özvegyi jog“ forga vitatásban.

Jun. 20án nyitotta meg fens. Ferdinand Föherczeg ó kir. magassága az erdélyi országgyűlést. Erről jövő levelünk bővebben. E. H. Apostoli Királyunk f. eszt. junius 16diki legfensőbb határozata szerint budai g. n. egy. püspökké bezdini archimandrita Joannovics Jusztint méltóztatott kinevezni.

Trencsény sz. kir. városnak f. junius 16. tartott tisztujítása alkalmával tanácsbeliekké választattak: Gálik Ferencz, Friml Flórián, Simon Leopold, és Turzó Sámuel. Városbi-

rónak újra elválasztatott Vagyon Pál, kapitányak pedig Simon Leopold ur.

Pest, június 25ikén: A' magyar király tudom. Egyetem ma ülte ismét évfordulati emlékezetét Mária Terézia dicső királynéknál általi megújításának. Teljes szertartású miseáldozat után azon intézet érdemes tanácsa, tanítóji, 's polgárai a' nagy teremben gyűltek össze, hol a' mostani nagys. rector Welczky János sebész doctor 's professor ur jeles beszédében rövid átnézetét adá a' magyarországi iskolák' állapotjának első királyunktól kezdve halhatatlan Hunyady M. koronásunk tündöklő fényszakán keresztül a' 17dik század elejéig, midőn a' valóban nagy — 's mint országos férfi, szónok és koszorús magyar író nagy Pázmán a' mai egyetemnek adott lételt 1635ben. E' nagy ember 's nagy hazafi biboros főpapunk érdemeit fejtegetvén érinté a' főiskola' sorsát Mária Teréziáig, ki azt a' Jesuiták' eltörlesztése után Budára telepíté által, bőkezű alapításokkal 's orvosi karral öregbíté; Józsefig, ki Pestre szállitá, könyvtárát 's boncztudományi gyűjteményét gyarapítá 's t. ef. egész mostan boldogitva országló Ferenczünkig. Köz figyelem 's részvét követé a' szónok' lelkes szavait. Jövő évben (1835ben), kétszázados életének ünneplendi emlékezetét a' magy. kir. fő tudományszék, 's mint illendő is, szándéka másod századabeli historiáját (mintegy folytatását Kazy' munkájának, ki első százada történeteit e' fő oktató intézetnek megörökíté első százados ünnepe (1735) alkalmaikor), hazai tudományosságunk' baráti' méltó örömére; kiadai.

Hétfőn június 30ikán délelőtt Pesten a' vakok intézetében ismét havi próbatétel fog tartatni.

A N G L I A.

Következő még a' felsőházi vita vége jun. 6áról az irlandi egyház-viszonyok fölött: Clanricarde marq. megjegyzé, hogy bármi buzgalommal beszélnek is a' vallás-föntartásról, még is mindig csak azon egy pont körül forganak: u. m. a' bevételek, ajándékok (Sporteln) és tizedek körül. Irlandban az angol lelkeszség néhány száz ezer protestanstól 930 ezer ft. stget (majd 10 millió pengő f.) húz, míg a' katolikus lelkeszség 7 millio katolikustól egy fillért sem kap, 's 600,000 presbiterianus lelkeszei csak 14,300 fontot nyernek. Ama' jövedelmeken túl a' parlament az unio óta számos summákat adott a' prot. lelkeszségnek egyházak építésire. A' protestans még VIII. Henrik idejéből származó rendelkezéknél

fogva köteles az országban különféle megyés iskolák föntartására is; ezekkel azonban, néhányat kivévén, egészen fölhagyott. E' visszaélések előbb az egyházat, azután a' protestansokat tevék Irlandban gyűlteké. 's a' t. Az exeteri püspök szokatlan hevességgel támadta meg a' ministereket mondván, már II. Károly megesküött a' tiszta hit egyháza föntartására, 's jövedelmei folyvásti szaporítására, 's ezen eskü minden utódjait is kötelezi. A' király nem gázolhatja koronás esküjét, mellyért felelős a' Mindenható előtt. Tudja, mivel tartozik Istennek. Azon alsó ház, melly az egyház jövedelmeit megcsónkítaná, nem volna az angol nép képviselője, 's azon ministerek, kik azt helyben hagynák, nem volnának Nagybritannia ministerei. Erre Radnor gr. válaszolt, mondván: szomorú benyomást okoz, midőn az ember az Ur szolgáját egy huzamban Istent segítségül hini, egyszermind politikai ellenjeit átkozni hallja. A' kormány végre is csak az ország javára van, 's tovább nem állhat fen, ha ezt elfelejti. Az egyház hijában törekszik ellenszegülni a' haladásnak. Így van a' jövedelem-halmezás visszaélésével is a' dolog, mellyet a' nagytiszteletü praelatus (az exeteri püspök) néhány hónap előtt maga is ócsárolt, noha nem rég a' felsőházban csak rá czélzani is istentagadás gyanánt vétetek. „A' nagytiszteletü praelatus, folytatá Radnor lord beszédét, levelet irt egykor Canning urhoz, magam is olvastam azt, mellyben azt mondja neki: nem hiheti azt, hogy korona-minister bár, valaha képes legyen olly ocsmány viselet vétkesévé tenni magát, mellynél fogvást a' katolikus emancipatiót támogatná; 's a' nagytiszteletü praelatus ugyanazon méltóságot, mellyet most visel, még is ugyanazon ministertől fogadá el, ki a' katolikus emancipatiót a' parlament túlnyomó többségével vitte keresztül.“ (halljuk! halljuk! 's kaczaj.) Wellington hg is az egyházhoz ragaszkodók értelmiben szólott, de óvást tett, hogy ne ítélenek hirtelen a' korona-eskü megszegéséről, mellynek a' fenforgó rendszabás által védőleg történnie kelle-ne. (Mint tudva van a' katolikusok emancipatiója ellen, mellyet Wellington hg vitt keresztül, a' korona-eskü-szegés volt a' főgyámok.) — E' vitákat mint említettük, a' lordkancellár rekeszté be. Hosszu beszéde fő pontjai ezek: Senki sem tagadhatja, hogy semmi arány sincs az egyház jövedelmei 's azok közt, kik lelki vigasztalást vesznek tőle. Csak ez estve adott egyik nemes lord az irlandi egyházközből egy kérelmet be, melly 5000 katolikus lakost, 's

egy protestanst sem számlál, egy protestanst sem, merő katolikusokat, 's ezen egyházkör még is 200 font stget tartozik fizetni a' protestans lelkésznek. Tegyük, egész Irland így volna, 's ne lenne egész Irlandban egy protestans, még is az angol egyháznak kellene jövedelmet huznia? Pedig a' nemes lordok tanúji azt mutatják, ha általjában mutatnak valamit. De én meg azt állítom: esztelenség mondani, hogy a' parlamentnek nincs jusa úgy bánni az egyház-tulajdonnal, mint a' statuspolitika okaiból nem ritkán a' magányos tulajdonnal is bánni szokott. A' nemes lordok ritka csalatkozásban fírasztják magokat arra nézve, a' mit egyházi tulajdonnak neveznek. Ők úgy nézik az egyházat, mint valami különzött saját jusokkal fölruházott testületet. Az egyház azonban, nem csak a' lelkészek testületét, hanem az egyhitű hivek egyesületét is jelenti, 's iszonyú tévedésben van, ki a' tizedekről, 's egyéb vallásos czélok előmozdítására szánt jövedelmekről olly értelemben beszél, mintha azok a' papság valamely készülete, vagy a' dekárok, káptalanok 's püspökök különzött jogai volnának. — 'S mi nagy, végre, azok következetlensége, (Inconsequenz) mi vastag csalatkozásuk, kik azt hiszik, hogy az úgy nevezett egyházi tulajdon jótékony czélokra alkalmazásának egyik módja szentségtörés, 's még is e' mellett másféle alkalmazásra késznek nyilatkoznak. Ők egyház-fosztásnak nevezik, ha a' jövedelem-fölöslegek jótékony czélokra, például: nevelésre fordíttatnak, míg más részről a' lelkész tagok' díjának másképeni felosztása nem egyház-fosztás. Én pedig azt állítom, egyik olly bántalma a' saját jognak, mint a' másik, ha itt általjában szó lehet tulajdonról a' mondott értelemben. Például itt a' nemes gróf, (Grey) a' nemes herczeg, (Wellington) 's én. Ha tölünk hármunktól bevételünk fölöslegéből kíván valamit a' status, az, ama' tan (doctrina) szerint, rablás. „De, — mondják ezen hiúz szemü emberek, — ha egész tulajdontokat elveszszük, és közöttetek egyenlően fölösztjuk, már az nem rablás“ noha a' nemes hg jövedelme sokkal nagyobb lehet a' nemes grófénál, 's a' nemes grófé ismét sokkal nagyobb lehet enyimnél. (Halljuk! halljuk! 's kaczaj) Én pedig azt hiszem, egyik ollyan rablás volna mint a' másik, 's csak lépcsőre különzenének egymástól, 's abban hihetőleg mind a' ns gróf, mind a' ns hg egy véleményü velem. (hangos kaczaj) Egyéb következése nem volt.

A' felsőházban jun. 11én kérelmek nyuj-

tattak be az uralkodó egyház föntartására; egy azonban Sheffieldből mind azon megszorítás eltörlesztését kéri, mellyek a' szabad 's nyilvános vallás-gyakorlást terhelik. — Miután a' felsőházban jun. 12én a' zsidók polgári fölszabadíttatását tárgyzó, az alsóházból ájtött indítvány először fölolvastatott, átadott a' lordkancellár egy 6200 aláírással ellátott kérelmet Edinburgh részéről ezen ügy jávára azon megjegyzéssel, hogy ő uraságoknak soha figyelemre méltóbb kérelem nem nyujtatott még be. (halljuk!) Aláíróji közt a' város legtisztessb személyei vannak, több orvos és tanító, a' tanács minden tagja, számra 33an, kik Edinburgh érzelmeinek igazi képviselőik, mert nem magok közül választják ezek többé magukat, hanem a' tizfontos adófizető lakosoktól választatnak.

Az alsóház ülésében jun. 12én indítványt tön Evans ezredes, hogy szabad legyen az angol kormánynak azon 100,000 ft stget, mellyel Oroszországnak az 1831 évi alkunál fogva tartozik, tőle megtagadni, ha Oroszország ezen alku pontjait, mint ő hiszi, megsértette. Palmerston lord tagadá, hogy azon említett alku valamiképp megsérült volna, 's kereken azt javasla, hogy Evans ur indítványa mellőztével azonnal a' napirendre térjenek, mit a' ház szavazás nélkül elfogadott. A' zsidókat polgárilag fölszabadító indítvány az alsóházon keresztül jutván, már a' felsőházba is általvitetett. Szinte

Az alsó házban jun. 12ikén, a' szegényi törvény fölvételekor, előlépe Cobbet ur már 10én jelentett indítványával, 's panaszkodván a' szegényi pénzekbeli rosz bánás miatt (Little-Bolton várost hozván föl, hol mult évben szegényi adóul 1450 font került be, 's a' szegények még is csak 745 fontot kaptak belőle; a' többi 605 font pedig beszédési 's egyéb költségre rovatott.) Reményli azonban, hogy az indítvány keresztül nem megy, 's ha igen, úgy köszöni Istenének, hogy még egy felsőház is van! (kaczaj) noha egy kormánylap ma azt mondá, hogy a' felsőházat módosítani kell. „A' ns lord, (Althorp) talán, folytatá a' szónok, azt fogja ellenem mondani, hogy én mindig újítónak (reformer) adtam ki magamat, az is vagyok én; de egyházrablást soha sem javasoltam (halljuk!); soha sem javasoltam, hogy a' szegények csekély segedelmuiktől fosztassanak meg. Én csak azt kívántam, hogy a' haszontalan sinecurák (henye hivatalok) törlessenek el, 's a' statusadósság kamatai lejjebb szállíttassanak, 's az adók kevesbítessenek.

— Soha sem kívántam azt, mit a' mostani ministerium eddig tett. Mondottam, egyik kormánylap a' felsőház módosítását javaslá (hangos kiáltás: szavazzunk!) Ha a' tisztes urak azt ohajtják, hogy leüljek, a' szavazásra kiáltással azt ugyan el nem érhetik. (kaczaj) (Teyme ur rendre inti a' szót, minthogy hírlapot idézgetni vagyok, mert csak azt akarom mondani, hogy ha a' felsőház módosítását én ajánlottam volna, azonnal lázasztónak zendítőnek nevezetném (halljuk! halljuk!) Azon lap pedig, egyenesen a' felsőház eltörlését javasolja.“ (halljuk!) Ezután indítványára tért ismét, mely 128 > 17 ellen megbukott. Ugyanez ülés alatt fölrást javasolt Bish ur a' királyhoz, mellyben az kéressékmeg, hogy udvarát 's a' parlamentet néha Irlandban istartsa. Azon beszéd, mellyel Bish ur indítványát védte, sok nevetésre adott alkalmat. Indítványa szavazatlan vettetett félre.

A' Times folyvást oppositíóban van azújdjon szerkezett ministeriummal, — miért is a' Globe azt veti szemére, hogy megmagyarázhatlan és megfoghatlan okoknál fogva mindaddig meg nem akar nyugonni, míg Durham lord a' kabinetbe jó ismét. — Ha a' Standardnak hihetni, a' királyné, — kiróla a' Times azt kezdé állítani, hogy az egyház-tulajdont közléről érdeklő 's most bekövetkező viták miatt németország újját a' toryk kedvéért (kik befolyását szeretik használni) elhalasztotta, — magas véreihöz július 4kén még is el fog utazni. — A' gőznek szekerekre alkalmaztatását, mellyek egyenes uton járnak kerekvágás nélkül, annyira tökéletesíték, hogy az a' közönség figyelmét nagy mértékben megérdemli. A' Globe tudósítása szerint az így készült gőzszekerek egyike ugyanis egy angol mér földet ($\frac{1}{4}$ geogr. mér föld) $3\frac{1}{4}$ perczig futott meg. A' szekérnek futtában ötször kelle a' különféle utczák egyenes szögletű sarkain megfordulnia, mi a' futás sebességét igen mérsékli 's változtatja. Edgware-ig, melly 5 (angol) mér föld távolságra van, az odamenet $18\frac{1}{2}$, a' visszajövet pedig 18 percbe telt. Néhol a' tolongás olly nagy volt, hogy a' szekérnek meg is kellett állania. Hol azonban a' szekeret semmi sem tartóztatja föl, ott egy órára 15 (ang.) mér földet számíthatni. — Ha a' szekér 1 órában mintegy 24 mér földnyit halad, a' gőzűst csapja alig áll csak félig nyitva; a' műszert tehát még egyszer annyi erőre (48 ang. mér földnyire 1 óra alatt) emelhetni. Minden 6 mér föld-

dön vizre van szüksége, 's annak bevétele 10 percbe kerül. A' műszer mozgása szelid, egyszerű 's nem zörömbös. — Astrea hajó, melly 240 kiköltözött irlandit vitt Quebecbe, Ujfoundland partja mellett mindenestül elsüllyedt, csak a' hajóorvos, 's egy matróz menekedtek meg. — Jun. 10kén vala Wellington hg. mint az oxfordi egyetem kancellárja beiktatási ünneplésének kezdete, az által, hogy Crotch oratoriumát „Juda fogsága“ adák az ottani játékszínen. Már reggel minden megindult a' színház felé, gyalog és szekér tolongtanak ott, míg 10 órakor megnyitatték. Nem sokkal 11 előtt érkezett hosszú menetben Wellington hg. az egyetemet a' színházba vezetve. A' Cumberlandi hg. is megjelent (angol) huszár öltözetben, 's hangos tetszéssel fogadtatott, ugy szinte Wynford 's Lyndhurst lordok is, de nem a' lord-kancellár. Grey grófot pedig nem tetszés jeleivel fogadják. Többnyire tory volt a' gyülekezet. Wellington hget igen megtapsolták, ki fekete ruhába öltözve, 's a' fölött fekete selyem, aranyrojtos szegélyű kancellár-palástban, 's a' Bath rend kék szalagával jelent meg. A' hg. az ünnepet rövid diák beszéddel nyitotta meg; 's abban többek közt azt is mondotta, hogy ez alkalommal honoris causa többet doctorrá határoztak tenni; 's azután azok neveit olvasá föl, kik számosak, és majd valamennyen toryk, (a' külföldieket ide nem véve), Phillimore doctor ezután az újdjon kinevezett doctorokat mutatta be a' kancellárnak, 's dicséző beszédet monda kivált Wellington hg. fölött. Említett némi dicséretet az új doctorokrul is, Dedel urat (a' hollandi követet) név szerint felhozva, kit ugymond Németalföld királya, — pácis amicus czimvel illetvén ezt, — Londonba küldött ad componendas controversias, Anglia pedig mintegy övéihez számítja, minthogy a' mi collegiumink stylusa szerint inter Etonenses nostros végezte tanulmányit. — Ennyit e' velős beszédekből. 2 órakor az ünneplésnek vége lön, 's rá a' hangverseny következett.

A' conservativek Glasgowban jun. 4kén nagy lakomát adtak, mellyben Skótzia valamennyi magas nemessége részt vön. Sok áldomást ittak Wellington hg. egészségire, kit „Franciaország rettentőjének“ neveztek. — Konstantinápolyból Londonba érkezett levelek szerint, a' Szultán 's Mehemed Ali közt a' visszavonás legfőbb fokra jutott. Ali ügyvivője e' tekintetben azt mondá a' levélíróhoz: „Ügyeim annyira bébonyolodtak, mint a' né-

ger haja; mellyet mennél többet fésül az ember, annál göndörebb lesz. — Londonban igen felöltött, hogy Sir R. Peel, Wellington hg. beiktatási ünnepén még harmadnapra sem jelent meg; némellyek azt adják okul, hogy az oxfordi egyetemre boszankodik, mióta parlamenti választatásában ott az egyetem közbenjöttére megbukott, mások pedig, 's hihetőleg igazabban azt, hogy Wellington hg. és Sir R. Peel egy idő óta meghasonlottak, mivel Peel ur a torypárt előtt már egy idő óta igen is veszteti kezdi hitelét. — Spring-Rice ur, az új minister Cambridgeben csak ugyan ismét megválasztatott, de csak 29 szótöbbséggel, 1200at meghaladó szó közül. (Spring-Rice 616, Sugden, a' tory-jelölt, 587 szótatot nyert) Midőn Spring-Rice ur bizonyos faalkotványon állva a' néphez szolt, az alkotvány összerogyott, 's néhány száz emberrel együtt, kik rajta voltak, a' földre zuhant. Sokan megsérültek, de senki veszélyesen. Spring-Rice ur, a' minister, azonnal egy házfödélre mászott, 's onnan tartá a' sokasághoz beszédét. — Versenyháza, S. Edw. Sugden, kit talán hasonló szerencsétlenség ért, mert karját kötelékben hordá, Spring ur ezen szerencsétlenségét hasznára kívánván fordítani, így szolt a' néphez: „Igen tisztos versenyháza, (Rice) mint szokása, korhadt 's kórhadt gerendákra épít, 's midőn tegnap a' néphez szola, 's épen e' szókat mondá „én építék“ beszakad a' padlat, mellyen állott, 's bukfcenzet (Purzelbaum) hányt. Ezen ellenben a' választók szívére 's függetlenségemre építék. 's a' t.

PORTUGÁLIA.

Moniteur: Kormányunkhoz Portugáliából Jun. 2káról Madriton keresztül következő hírek érkeztek: Az utolsó csapás, mellyet d. Miguel Assiceiránál szenvedett, nagyon megcsökkenté őt ugyan minden reményiben, mindazáltal úgy látszik még egy ideig bátran folytathatá vala a' háboruszkodást, ha seregei az april. 22kén Londonban kötött négyszeres szövetség, de kivált Rodil seregei közeledése híret nem vevén, elszánt bizakodásokból ki nem vetkeznek vala. Miguel előre sejdítvén ezen, hadára nézve veszélyes hírek hatását, jó ideig mindent elkövetett azoknak mély titokban tarthatásukra, utóbb azonban még is minden szemessége ellenére ama' nevezetes szerződésből eljutott néhány másolat-példány az ő táborába is, 's kézzel kézre forogván nem volt más menedékhez nyulnia, mint megtagadta az általa kis időre kért fegyvernyugvás, egyenesen azon alku-föltéteket fogadni

el, mellyeket még néhány nap előtt olly megvetve küldött vissza. Ennek következtében a' két tábor vezérei máj. 26kán egy szerződést irtak alá, melly a' békeföltételeit mind magára Miguelre, mind seregére nézve megállapítá. Ennek erejénél fogva történt névszerint, hogy d. Pedro mingyárt a' megadás után általános bocsánatot hirdetett; kikötte van Miguelnek esztendei tartásaul 375,000 frank, azonkívül hogy Portugálban levő jószágai jövedelmét is huzhatja; ő részéről kötelezé magát: tizennégy nap alatt Portugált elhagyni, és soha többé akármellyik részébe a' státusbirtoknak vagy szomszéd Spanyolországba vissza nem térni, sem a' két ország belső viszonyai 's különösen nyugalma háborítására legkisebb befolyással se munkálni a' kikötött esztendei tartásnak örökös vesztesége alatt. Egy másik egyezésnél fogva, melly szintazon nap iraték alá, d. Carlosnak, ki ekkor Miguellel tartózkodott, Aldea-Gallegarëve tüzetett ki, hol családjával 's szolgálatjában levő kíséretével hajóra keljen. Tisztek és kövitézek, kik őt követék, ideiglen, míg irántok elhatározott rendelés érkeznék, valamely kirendelt helyen őrszem alatt kötelesek maradni. Minthogy ez egyezés kötelességek Eivorában a' spanyol udvar részéről képviselő nem volt jelen, az említett infansra nézve e' kettős kikötésnél több nem tétethetett. — A' Moniteur továbbá Jun. 13án a' francia udvarnál levő portugáli követ Lima urnak egy jegyzékét közli, mellyben az említett követ kormányától kapott meghagyásból hivatkozván az 1830 aug. 23án Terceira kormánya alatt kibocsátott decretumra, kinyilatkoztatja: hogy d. Maria királyné kormánya a' d. Miguel által fölvetett kölcsönöket (mellyek kötelezvényei a' párisi börzén még a' legutóbbi napokban is élénk keletben forgottanak) soha elismerni 's jóvá hagyni nem fogja.

Jun. 12én furesa hírek szárnyaltak Londonban Portugália felől, mellyek a' börzén is némi hitelt nyerve nem csupán a' portugáli státuspapírosok, hanem az ezen országgal szorosabb egybekötési viszonyban álló többi státus, sőt még az amerikaiak kötelezései böcsét is jóval megrendíték. E' hírek Falmouthból érkeztek, hova Viper schooner, — melly Lissabont máj. 29kén hagyta el (tehát 3 nappal később, mint a' följebbi francia hir —) által mondattak érkezteknek, ámbár a' hajó semmi más levelet vagy hivatalos közleményt nem hozott, utast is Lissabonbul csupán egyet, a' hosszas fogsága miatt nevezetes sir John Cambellt.

E' hírek név szerint azt terjeszték: hogy Lissabonban republicanus lázadás ütött ki 's ezt először az egyesült pedrói 's migueli sereg kiáltotta volna ki; hogy Miguel 's — d. Carlos megszöktek — de hová? hisz az istenadtáknak a' nélkül is vagy akarnak vagy nem, el kell takarodniok —; továbbá hogy az egész ország követi Lissabon 's a' seregek példáját, és lázad nyakrafőre. Illy 's hasonló tarkaságok keringének szájrul szájra, midőn 15kén a' Moniteur telegraph után jelenti: hogy don Carlos, ki Aldea-Gallegában máj. 30kán szállott a' Donegal hajóra, 12 's 13ka közti éjjel Portsmouthba érkezett meg; d. Miguelnek pedig 31kén kellett vala Sinesben hajóra kelnie, hogy magát Genuába vitethesse; és e' kis telegraphi hír bizonyosan elég felelet a' főntebbi zavaros mondákra. — De

Máj. 28dika Lissabonban csakugyan nem minden rendetlenség nélkül folyt le, mit a' Courier levelezője következőleg ír le: Nehezen vevé a' főváros népe, hogy d. Miguelnek épen akadéktalan elköltözés engedteték, 's e' neheztelés utóbb nyilvános fenyegetődzésre is látszatott kitörni, mi a' ministeriumot nem csekély aggodalomba ejté, főkép a' tegnapesti (28.) színházi történetek után. Tartott ugyan a' kormány előre illy elégtelenségi kitöréstől, 's azért már ez estve a' játékszinre annyi szabad bémenti-jegyeket osztatott ki, 's annyi kormány-baráttal tölté meg a' házat, a' mennyivel csak hamaronta lehetett, mindazáltal nem gátolható, hogy a' bosszuingerlettek közül is sokan ne jelenjenek meg. Az előadott darab kezdete csöndesen folyt le; de mingyárt első fölvonás után némi mozgást lehete a' népben észre venni, 's kevéssel erre egyik nyílt páholybul (loge) megzendült az 1820ki hymnus, a' helyett hogy az 1826kit kezdték volna, melyet más illy pompa-alkalmakkor énekelni szokás. Amaz (az 1820ki) tiszta demokratai, ez utóbbi pedig igen mérsékelt liberalis szellemű dal. Minthogy a' nép földszint, néhány páholyban 's a' karzatokon zajos örömmel fogadá a' megzendített hymnust 's maga is fenhanganon énekelni kezdé, a' dalkezdő urak a' nyílt páholyban lármára fakadtak „le a' bitorlóval; minek hagyják őt elillani?“ A' zaj nőten nőtt; d. Pedro kevéssé kihajlott a' kir. színerkélyből a' népet ezen illetlenségre figyelmeztetni, fájdalom! azonban észrevételei közben elég gondatlanul ki találá ejteni a' „Canaille“ szót, (a' főfő aristokratáknak kedves gúnyszavok a' nép ellen, melly annyit tesz mint söpredék vagy szemét-nép) 's ez a' népet úgy szólván

dühösségre bősztité. Már most szitkok 's harsány káromlások repültek a' császár személye ellen 's egyre hallatszott „le a' zsarnokkal! a' bitorlót védővel! le a' gyöngye agyú ministeriummal!“ A' császárné e' robaj közt elájult, a' kis királyné pedig egészen elrémülve a' páholybul kiszaladt. Egy osztály önkénytes, melly a' rend-helyreállításra a' színházba parancsoltatott, szolgálatját megtagadá, 's a' láрма csupán akkor csilapodék le, midőn a' zajongóknak úgy tetszett; kik ezután lármától kifáradtan végre önkényleg elhallgattak. Játék után, Silva Carvalhonak a' színházból kiléptekor, újra megharsant a' zaj, 's a' minister füttyöngetésekkel 's közáporral fogadtatott. Más nap reggel kinyilatkoztatá a' kereskedői testület, hogy őrizetre a' várba többé nem fog menni. Hasonló kitöréstül tartottak délfelé, midőn az urnapi menet (processio) a' templombul kiindult. Szerencsére azonban 's elég szemesen maga d. Pedro a' szentegyházban maradt, 's így nem vala tárgy, mibe bojtortjánykodni. E' leírásnál még azt is említi a' Courier, hogy Saldanha e' zajlás hírére Miguel tőltartóztatni határozá; de mivel a' hg már ekkor az angol hajóra fölszállott vala, e' tervvel föl kelle hagyania. Donegal lineahajó, melly d. Carlost Portsmouthba hozta, jun. 3án hagyta el Portugált; ekkor don Miguel már a' Stagg fregáton ült. Asia hozza adm. Napier családját Angliába. D. Carlos iránt a' kormány előbb telegraph által kérdezteték meg: ha valljon megengedtetik é neki az angol földön kiszállás? Felelet még nincs. — D. Pedro máj. 28kán, (tehát a' zavargás napján) kiadott decretumánál fogva Portugálban 's ahoz tartozó minden tartomány 's függelék birtokokban minden klastromot 's minden szerzetes rendet eltörölt. Ugyanez napul költ másik határozata szerint a' c o r t e s e k f. eszt. auguszt. 15re vannak Lissabonba összehíva. 3dik határozat a' portói bortőzsér társaságot oszlatja föl 's privilegiumit megszünteknek nyilatkoztatja. Ismét másik határozatban Terceira hg a' kir. háznak tulajdon vérségi jogokkal ruháztatik föl (mint Cadaval 's Lafoens hgek); Saldanha gr. pedig marquisságra emeltetik 's 100 conto reissal (30,000 font sterlinggel) jutalmaztatik meg.

FRANCZIAORSZÁG.

A' király, 's királyné, úgy szinte a' belga király 's királyné, kik szüléiket mentek meglátogatni, Neuillyből jun. 11én Párisba jöttek, 's a' tülleriákban ebédeltek. — Párisi lapok szerint parancsok bocsáttattak a' Compiègne melletti táborozásra, melly jul. végén fog

történni, de csak 7000 gyalog 's 4000 könnyű lovaságból álland a' pattantyússággal együtt.

National közöl egy levelet, melly a' napkeleten uralkodó forrongást bizonyítja, hitelenségéről azonban nem kezeskedik. Igy szól pedig a' levél: „Malta május 17dikén Nem sokára fontos dolgok fognak napkeleten történni. Az angol hajóereg május 12dikén kétszeres hadszerrel ellátva indult ki a' középtengerre. Egy idő óta Malta az angol hadi hajók egybepontosítója. A' hajóereg rettegést 's ijedelmet okozhat, 's minden titok mellett, melly ezen expeditiót fűdi, azt hiszik, hogy valami nagy csapásra készül. Tegnap egy kurir érkezett az angol admirálhoz sürgető küldeményvel. Azonnal gözesolnak indult azzal az admirálhoz. — Jun. Sán Ferrièresben (Szajna 's Marna megye) Rothschild ur nagy mezei ünnepet adott, melly mint mondják 40,000 frankba került. Több minister, a' diplomata kar tagjai, 's a' főváros nevezetes lakosai jelen voltak azon. Jutalmakat osztottak a' parasztnak példány-majorsági díjúl. A' lakomában, mellyet rá föladtak, 1200 személy vön részt. Nehéz képzelni, ugy írják, ez ünnep pompáját, mellynek külső diszítését Rothschild ur Duponchel urra, a' nagy opera (daljáték) diszítőjére (decorateur) bízta. — Lamennais „paroles d'un croyant“ czimű munkája megjelent angol fordításban Londonban. Németül is több rendű fordítását hirdetik. — Strassburgban jun. 12én ülték meg a' nagy egyházban igen fényesen Lafayette halála gyászünnepét. —

Telvék a' párisi hírlapok 's levelek a' ministerium azon ármányival 's cseleivel, mellyekkel kedvező választásokat szeretne az mesterkélui. Igy ujabban hár om generált bocsátott el a' hadminister hadiszolgálatból, minthogy ők választói gyűlésbe ohajtván menni, a' hadminister pedig az engedelmet arra tőlök megtagadván, ellenszegültek. — Leydet, Pelet, és Subervic ezen generálok nevei. A' Journal de Paris ugyan menti a' ministert, mondván, hogy Leydet gen. előbb nyert engedelmet, mi előtt kitétetett a' szolgálatból, mi nem politikai okból történt, hanem onnan, mert a' generál osztálya (brigade) azon seregsapatokkal egyesült, mellyek az ügyelő őrvonalnál vannak a' nyugoti Pirenaeusok hosszában. Pelet general, meauxi választó, ő azonban Toulouseba akart menni, a' minister tehát nem vélte tanácsosnak, hogy a' hadi rakhely igazgatójának arra engedelmet adjon; nem ellenzi azonban, hogy Meauxban a' választáskor megjelenhessen, 's politikai jusait gyakorolhassa. Az

oppositiói lapok ezen okokra nem sokat hajtának, 's azokat nem hiszik, untalan állítván, hogy a' hadminister Leydet generált gazdálkodási tekintetből soha sem tette volna ki mind a' két hivatalból, ha mindig a' miniszterekkel szavazott volna. Pelet general toulousei utja végre onnan magyarázható, minthogy ő e' városnak már az utóbbi ülésben vala képviselője. Soult marsalnak pedig annál kevésbé kellett volna azt ellenzenie, mivel Pelet bárónak neki a' hadosztály ügyei vitelében majd nem mellőzhetlen szüksége van.

BELGIUM.

Több kereskedő, és a' város 1830 oct. 27iki álgyuztatása által megsemmisített áruk tulajdonosai folyamodást nyujtottak be a' követházhoz, mellyben arról panaszkodnak, hogy a' kormány mindedig semmi javaslatot sem tesz, nekik azon öszvelegpénz visszafizetésére, mellyet ez alkalommal elvesztettek. — Brüsselben, mint mondják, egy kéziratot találtak föl 1527ről, mellyben az üvegre füstés művészete számos feledésbe ment fogásairól derekas fölvilágítás találtatik.

AMERIKA.

Rió-Janeiróból april 5ről jött hírek jelentik, hogy a' kereskedés tetemesen öregbül, mit főkép a' növekedő vámjövdelemből láthatni. Azonban a' rabszolga-kereskedés is ujra szomorító kiterjedést nyer, 's meg sem szűnik, mig a' rabszolga-tözsérekkel ugy nem bännak mint tengeri rablókkal. — A' mexicói követséghez Párisba érkezett hírek szerint, Mexicóban a' polgár-háborúnak vége. Bravo gen. meghódolását a' kormány elfogadá, számüzetni nem fog, sőt minden méltóságít megtartva az országban marad. Puebla püspök, az utóbbi lázadások kezdője, megszökött. Don Lorenzo Zavala mostan Párisban mexicói követ javaslatára valamennyi barátklastrom, 's az egyházi tizedek eltörlesztését végzé Mexico. A' lelkész ezentúl csak a' hívek önkénytes adakozásából fogja fizetését venni. E' rendszabály által a' status egy milliárd értékű telektulajdont nyerend. — Monte-videoból martz. 31ről érkezett levél szerint ez ország nyugalmát LavaHeja gen. mozgásai ujra megháborították. Azonban végkép megverték, 's csak uszás által menekhetett meg a' Rio-negron át. Most egy erdőben bujkál, mellyet az elnök sergei úgy békerítének, hogy megszöknie teljes lehetlen. — Carthagenai hírek Columbia állapotját nem igen magasztalják. Santander gen. szigorúsága miatt naponként veszteni látszik nép-

szerüségéből. Számüzési lapjain még asszonyneveket is olvashatni, 's a' katonai végrehajtások gyakoriak. Mondják, Paez az év végével leteszi az elnökséget, 's utódjának Soublettet nevezik.

Buenosayresi nyilvános lapok közlik azon már említett okleveleket, mellyekből kiviláglik, hogy némelly europai kormányok (különösen a' spanyol VII. Ferdinand, éltében) a' délamerikai respublicákból monarchiákat ohajtanának alkotni. Ezen oklevelekből kitétszik az is, hogy mivel a' spanyol kormány (VII. Ferdinand) a' tőle elszakadt tartományok függetlenségét ugyan elismerné, de hogy a' spanyol öröklést biztosíthassa, respublica helyett monarchiát, 's annak fejévé d. Carlost ohajtaná, a' buenosayresi kormány ezen elismeréssel keveset aggódik. 'S akár ismeri el őt a' spanyol kormány, akár nem, azzal egy szikrát sem gondol.

K E L E T I N D I A.

Az által, hogy a' keletindiai társaság kereskedési privilegiuma egyszerre eltörletett, a' kereskedés a' félszigeten annyira megakadt, hogy a' kormány szükségesnek vélte fölmenteni a' kereskedést mind azon megszorítások alul, mellyek hatalmában állanak, 's ujra fölélesztetni az adásvevést. Ennek következtében az ország belsőjében minden indigo-vám, melly kivált a' nyugoti részeken olly magas volt, hogy a' természet költségeit elérte, eltörletett. E' rendszabás annál szükségesebb vala, minél inkább lehetett attól félni, hogy valamennyi calcuttai 's bombayi nagy ügyvivő házak megbukása, mellyek az indigo-termesztőknek előre kölcsönöztek, az országra nézve olly fontos indigo-termesztést majd tönkrejuttatja. A' bombayi partfok szabad révvé hirdettetett 's reménylik, hogy fő-árhelye (emporiuma) lesz a' chinai kereskedésnek. Minden europai 's ásiái árut költség 's vám nélkül rakhelyekbe (Lager) hozhatni. Az utak 's csatornák hiányán is segíteni fognak. A' nagy országutak 's viz-közlések összeköttetésbe fognak hozatni. A' főutak 800 órányira terjednek, 's csináltatásokra részint szabad napszámokat fogadnak, részint 10,000 foglyot alkalmaznak, a' főkormányzó pedig már arra is tervet készített, hogy ezentúl a' katonaság csinálja az utakat békeidőben, mint valaha Rómá-

ban, mi a' katonának hasznos munkát nyújtván azt henyeségtől elvonná, 's az utak is olcsóbbá kerülnének. — Indus folyó mentében az egész partmelléki vonal lázong. Indiára nézve fontos lenne, ha Indus jobb oldalán valami tetemes hatalom állana föl, melly Persia kikerülhetlen föloszlása után Oroszországnak új határt vonna, különben Indiába is beront.

O R O S Z O R S Z Á G.

A' Hamburgi Corr. levelet közöl Pétervárból, melly szerint a' propaganda ott is lázadásra készlet. Tudnillik utóbbi időkben számosan pöcsélt leveleket kaptak, mellyekbe a' „Société des droits de l'homme et d'un citoyen“ nevű társaság elvei 's alapszabályai valólanak nyomtatásban, több más lázasztó irománnyal együtt zárva. Azon személyek, kikhez e' levelek érkeztek, azokat azonnal beküldötték a' hatóságoknak.

O L A S Z O R S Z Á G.

Rómából a' fr. követ (Latour-Maubourg marq.) Nápolyba utazott. Okául külsőleg v. színre azt adják, hogy Maria Krisztina fr. hgasszony mellképét viendi Nápolyba, küldetésének valódi oka azonban, rendkívüles követül némi fontos diplomatikai értekezésem jelen lenni, melly ott most tartatni fog. Hogy huzamosb ideig ott marad, onnan vehetni ki, mert családja követi őt. Nápolyban magában egymást váltják a' kurirok, mi a' közönség figyelmét nagy feszültségben tartja, 's nem csudálhatni, ha a' nép ismét azon gondolatra jő, hogy a' király neki alkotmányt szándékozik adni. — A' majtandi ujság szerint az olaszországi alkirály egészségi órvonalt (Gesundheits-cordont) rendelt húzatni, melly a' (török) Dalmatiában kiűtött ragadvány bevitelét gátolja.

T Ö R Ö K O R S Z Á G.

Szamos sziget egészen meghódolt, miután Bathi, a' sziget legnépeseb 's iparosb városa a' porta részire nyilatkozott. Konstantinápolyi hírek jelentik továbbá, hogy mind Ghika, mind Suzzo, az oláh és moldva hgségek nem rég választott hospodárai maj. 22én értek a' fővárosba. Ghika sógoránál, Aristarchi Logothetnél, Suzzó pedig ipánál Vogoridesnél, a' szamosi herczegnél szállott meg. — Belgrádi levelek beszélnek, hogy a' két fejdelem fölavatása, (investitur) is megtörtént már.

P é n z k e l e t :

A' gabona pesti piaczi ára jun. 27iken 1834:				P é n z k e l e t :			
posz. m. val. gar.	legjobb	közép	csékély	posz. m. val. gar.	legjobb	közép	csékély
Tisztabuza	126 $\frac{1}{2}$	116 $\frac{1}{2}$	113 $\frac{1}{2}$	Zab	70 $\frac{1}{2}$	69 $\frac{1}{2}$	66 $\frac{1}{2}$
Kétszeres	96 $\frac{1}{2}$	93 $\frac{1}{2}$	—	Köles	—	—	—
Rozs	86 $\frac{1}{2}$	83 $\frac{1}{2}$	80	Köleskása	—	—	—
Árpa	90	86 $\frac{1}{2}$	—	Kukoricza	90	86 $\frac{1}{2}$	80
				Status 5 pC. kötel.	99 $\frac{1}{4}$	Státus 1834 ⁱ köles. 574 $\frac{1}{2}$	
				" 4 pC.	90 $\frac{1}{4}$	Kam. 2 $\frac{1}{2}$ pC. kötel. —	
				" 1820 ^{ki} köles.	137 $\frac{1}{4}$	Bankrészvény 1271	
				" 1821 ^{ki} "	—	Cs. arany pCt. agio —	

Szerkezteti Holmezy. Nyomatja Landerer.
(Vége az 1834ki első félévnek.)